

Veileder for saksbehandling av søknad om reinmerker

13.07.2024

Rapport nr. 24/3-41

Innhold

INNHold	1
1 INNLEDNING	3
VEILEDERENS FORMÅL OG INNHold	3
2 LOVGRUNNLAGET	4
2.1 RELEVANT REGELVERK	4
2.1.1 Reindriftsloven	4
2.1.2 Forskrift om reinmerker	4
2.1.3 Utfyllende retningslinjer for utforming av merker	4
2.1.4 Konvensjon mellom Norge og Finland	5
2.1.5 Forvaltningsloven	5
3 FORVALTNINGSANSVAR	6
3.1 STATSFORVALTERENS ROLLE	6
3.2 LANDBRUKSDIREKTORATETS ROLLE	6
3.3 MERKENEMNDENES OG KLAGENEMNDA FOR MERKESAKERS ROLLE	6
4 MERKESØKNADEN	8
4.1 HVEM KAN FÅ REINMERKE?	8
4.1.1 Samisk ætt	8
4.1.2 Reindrift som hovednæring	8
4.1.3 Inngå i siidaandel	9
4.1.4 Andre forhold	9
4.2 SØKNADENS INNHold	9
5 OPPNEVNING AV MERKENEMND OG KLAGENEMND	11
5.1 OPPNEVNING AV REGIONALE MERKENEMNDER	11
5.2 OPPNEVNING AV KLAGENEMND FOR MERKESAKER	12
6 SAKSBEHANDLING AV SØKNADEN OM REINMERKE	13
6.1 SAKSBEHANDLINGEN FØR MERKENEMNDSMØTE	13
6.1.1 Foreløpig svar	13
6.2 SJEKKE OPPLYSNINGENE I SØKNADEN	13
6.2.1 En reineier kan kun få ett godkjent reinmerke	13
6.2.2 Opprette et nytt merke	13
6.2.3 Overføre eksisterende merke	13
6.3 KUNNGJØRING AV SØKNADEN	14
6.4 SAKSFREMLEGG	14
6.5 BESLUTNINGSDYKTIGHET	15
6.6 BEHANDLING I MERKENEMNDA	15
6.7 SAKSGANGEN VED AVSLAG	16
6.8 SAKSGANGEN VED GODKJENNING	16
6.9 DOKUMENTERE SAKSBEHANDLING	16
7 SAKSGANGEN VED KLAGEBEHANDLING	17
7.1 KLAGEFRIST	17
7.2 SAKSGANGEN I EN KLAGESAK	17
7.3 SAKSBEHANDLING I KLAGENEMND FOR MERKESAKER	17

7.4	REGISTRERING AV MERKE	18
8	SLETTING AV REINMERKE.....	19
8.1	SLETTING AV MERKE VED INNEHAVERS DØD.....	19
8.2	SLETTING AV MERKE SOM IKKE ER I BRUK	19
8.3	SLETTING AV MERKE VED FARE FOR FORVEKSLING ELLER MISBRUK AV MERKET	20
8.4	SLETTING AV MERKE DERSOM MERKEINNEHAVER HAR TO MERKER	20
8.5	OM BRUK AV SLETTEDE MERKER	20
VEDLEGG 1 – AVKLARING FRA LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET 12.10.18.....		21
VEDLEGG 2 – AVKLARING FRA LANDBRUKSDIREKTORATET 27.02.23.....		23
VEDLEGG 3 – AVKLARING FRA LANDBRUKSDIREKTORATET 28.06.18.....		25
VEDLEGG 4 – AVKLARING FRA LANDBRUKSDIREKTORATET 26.04.19.....		29

1 INNLEDNING

Veilederens formål og innhold

Formålet med denne veilederen er å gi føringer for hvordan reindriftsforvaltningens saksbehandling etter regelverk for reinmerker, jf. reindriftsloven og forskrift om reinmerker.

Veilederen skal legge til rette for lik og forutsigbar saksbehandling, og veiledningspraksis i de respektive statsforvalterembetene.

Veilederen er ikke uttømmende for alle eventualiteter som kan oppstå i saksbehandlingen. Den er veiledende, og ansvaret for å gjøre vurderinger av hva som er forsvarlig saksbehandling ligger hos saksbehandler.

Veiledningen er inndelt i følgende kapitler og tema:

Kapittel 2 – Lovgrunnlaget

Kapittel 3 – Forvaltningsansvar

Kapittel 4 – Merkesøknaden

Kapittel 5 – Oppnevning av merkenemnd og klagenemnd

Kapittel 6 – Saksbehandling av søknad om reinmerke

Kapittel 7 – Saksgangen ved klagebehandling

Kapittel 8 – Sletting av reinmerke

2 LOVGRUNNLAGET

2.1 Relevant regelverk

På [Landbruksdirektoratets nettside](#) finner du oversikt over relevant regelverk tilknyttet reinmerker, i tillegg til gjeldende skjemaer og informasjon om prosessen rundt søknad om reinmerke.

2.1.1 Reindriftsloven

[Reindriftsloven](#) femte kapittel har bestemmelser om merking av rein, saksbehandling i merkesaker samt registrering og sletting av reinmerker.

Femte kapittel må sees i sammenheng med lovens øvrige bestemmelser, som § 9 om retten til å eie rein i det samiske reinbeiteområde, og §§ 10-16 som regulerer siidaandel.

2.1.2 Forskrift om reinmerker

[Forskrift om reinmerker](#) ble fastsatt i 2022, og regulerer saksbehandlingen av reinmerker.

Forskriften regulerer merkenemnden (kap. 2), saksbehandling (kap. 3), utforming og merking av rein (kap. 4), og overføring og sletting av merker (kap. 5). Forskriften etablerer også hjemmelsgrunnlaget for å gjøre reinmerkene tilgjengelige i et digitalt register - Mearka. (kap. 6)

2.1.3 Utfyllende retningslinjer for utforming av merker

Merkenemndene i hvert av reinbeiteområdene har vedtatt retningslinjer for utforming av reinmerker:

- [Øst-Finnmark](#) - Merkenemnda for Øst-Finnmark reinbeiteområde fastsatte 24. januar 2017 retningslinjer for utforming av reinmerker. Retningslinjene er godkjent i Reindriftsstyret 20. april 2017.
- [Vest-Finnmark](#) - Merkenemnda for Vest-Finnmark reinbeiteområde fastsatte 6. januar 2017 retningslinjer for utforming av reinmerker. Retningslinjene er godkjent av Reindriftsstyret 6. februar 2017.
- [Troms](#) - Merkenemnda for Troms reinbeiteområde fastsatte 8. november 2018 retningslinjer for utforming av reinmerker mv. Retningslinjene er godkjent av Reindriftsstyret 15. april 2020.
- [Nordland](#) – Merkenemnda for Nordland reinbeiteområde fastsatte 14. juni 2022 retningslinjer for utforming av reinmerker. Retningslinjene er godkjent av Reindriftsstyret 27. oktober 2022.
- [Nord-Trøndelag](#) – Merkenemnda for Nord-Trøndelag reinbeiteområde fastsatte 5. mai 2021 retningslinjer for utforming av reinmerker. Retningslinjene er godkjent av Reindriftsstyret 28. oktober 2021.
- [Sør-Trøndelag](#) – Merkenemnda for Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde fastsatte 10. juni 2021 retningslinjer for utforming av reinmerker. Retningslinjene er godkjent av Reindriftsstyret 28. oktober 2021.

2.1.4 Konvensjon mellom Norge og Finland

[Konvensjon mellom Norge og Finland om oppfølging og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område](#) artikkel 21 om Fortegnelse over og registrering av reinmerker er også relevant.

Artikkel 21

Fortegnelse over og registrering av reinmerker

De som har ansvar for reinmerkeregisteret i Norge og Finland skal etter anmodning sende fortegnelse til hverandre over de reinmerker som er registrert i hvert rikets grenseområde. Oversendelsen skal være oversatt til mottakerlandets språk.

Det er forbudt å registrere nye merker i det ene riket som lett kan føre til forveksling med merker som tidligere er registrert i det andre riket.

Nye merker som anmeldes til registrering, skal sendes til den som har ansvaret for reinmerkeregisteret i det annet rike, før registrering blir foretatt. Det skal omgående gis tilbakemelding om det fins merknader til at registrering blir foretatt.

2.1.5 Forvaltningsloven

[Forvaltningsloven](#) gir også regler for saksbehandlingen av søknader om reinmerker.

Sentrale bestemmelser er:

- § 6 om habilitetskrav
- § 11 om veiledningsplikt
- § 11 a om saksbehandlingstid og foreløpig svar
- § 11 d om plikten til å notere ned opplysninger som mottas muntlig
- § 12 om bruk av advokat eller annen fullmektig
- § 17 om å påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, herunder partens rett til å uttale seg om opplysninger som legges til grunn for vedtak
- § 25 om krav til begrunnelse av enkeltvedtak

Særlig om habilitet og nemdenes beslutningsdyktighet:

Forvaltningslovens alminnelige regler om habilitet gjelder ved saksbehandlingen av reinmerker.

I merkenemndene treffes avgjørelsene av en gruppe – et kollegium. Ved inhabilitet i kollegiale organ treffes avgjørelsen av organet selv, uten at vedkommende medlem deltar. Medlemmer skal si ifra i god tid om forhold som kan medføre inhabilitet, slik at varamedlem kan innkalles til møtet. Hvis det blir besluttet at en person ikke er inhabil, skal han eller hun delta ved behandling av saken på vanlig måte.

For merkenemndene og klagenemndene for merkesaker innebærer dette at dersom et nemndsmedlem er inhabilt skal personlig varamedlem delta i saksbehandlingen, se videre om nemdenes beslutningsdyktighet nedenfor i punkt 6.5.

Vær oppmerksom på at i det samiske samfunnet spiller også utvidet slektskap en sentral rolle, og slektskap regnes ut over det nærmeste slektsledd, se [Meld. St. 12 \(2023-2024\) s. 18](#). Klagenemnda for merkesaker praktiserer prinsippet om at saker hvor medlemmet er i slektskap med parten så nært som til og med søskenbarn og umyndige barn av søskenbarn, så regnes en som inhabil etter forvaltningsloven § 6 andre ledd.

3 FORVALTNINGSANSVAR

Saksbehandlingen av merkesaker må følge reglene i forvaltningsloven, ulovfestede forvaltningsrettslige prinsipper og øvrige krav til god forvaltningsskikk.

Statsforvalteren er sekretariat for de regionale merkenemndene, og har en rekke oppgaver tilknyttet søknader om reinmerker både før og etter behandlingen av søknaden i merkenemnden.

Landbruksdirektoratet er sekretariat for Klagenemnda for merkesaker, og har oppgaver innen saksbehandling og korrespondanse tilknyttet klagebehandlingen.

3.1 Statsforvalterens rolle

Statsforvalterens oppgaver overfor merkenemnda:

Statsforvalterens rolle som sekretariat for merkenemnden innebærer blant annet at de skal:

- innkalle til valg av merkenemnd og stille som sekretær
- kunngjøring av søknaden, se veilederens punkt 6.3
- forberede sakene, skrive saksfremlegg m.m. til merkenemndsbehandlingen, se veilederens kapittel 6
- kunngjøre merkenemndens avgjørelse, se veilederens punkt 6.7
- saksbehandling tilknyttet eventuelle klager på vedtak, se veilederens punkt 7.2.

Saksbehandlerens oppgaver i saksmodulen i Elements:

- registrering/overføring/sletting av reinmerker
- dokumentere saksbehandlingen, se veilederens punkt 6.8
- valg av medlemmer og varamedlemmer til merkenemnda
- rettslige avklaringer, m.m.

Saksbehandlerens oppgaver i [Mearka](#):

- administrerer reinmerker (opprettet nye merker, endrer status, overfører merker, gir tilganger til innsynsløsningen, mm.)
- oppretter hørings- og kunngjøringsdokumenter
- lage registreringsbrev

3.2 Landbruksdirektoratets rolle

Landbruksdirektoratet oppgaver som sekretariat:

Landbruksdirektoratet rolle som sekretariat for Klagenemnda for merkesaker innebærer ulike oppgaver innen saksbehandling og korrespondanse, herunder at de skal:

- forberede saker for klagenemnda, og legge frem forslag til vedtak
- Innkalle til møte i merkenemnda

3.3 Merkenemndenes og klagenemnda for merkesakers rolle

Det følger av reindriftsloven § 38 at reinmerker «skal ha en slik form at forveksling eller misbruk ikke kan finne sted. Merkenemnda skal, under ivaretagelse av hensynet til velordnet reindrift, søke å bevare tradisjonell bruk og utforming av reinmerker, blant annet skal tradisjonelle familiemerker søkes bevart for familien.» Å godkjenne reinmerker i tråd med gjeldende regelverk er merkenemndenes og klagenemnda for merkesaker sin kjerneoppgave.

Det følger av reindriftsloven § 37 at det oppnevnes en egen merkenemnd i hvert reinbeiteområde som behandler søknader om registrering av merke. Ved å lage utfyllende retningslinjer for utforming av

reinmerker, vil merkenemndene kunne ha et egnet redskap til å ivareta lokale merketradisjoner, se Ot.prp. nr. 25 (2006-2007) s. 61.

Det skal ved utvelgelse av medlemmer vektlegges medlemmer i nemnda som besitter allsidige merke- og reindriftsfaglige kunnskaper, se veilederens kapittel 5.

4 MERKESØKNADEN

4.1 Hvem kan få reinmerke?

Reindriftsloven § 32. *Rett til reinmerke*

Rett til reinmerke har personer av samisk ætt som

1. ved lovens ikrafttredelse hadde reindrift som hovednæring i reinbeitedistrikt i samsvar med [lov 9. juni 1978 nr. 49](#) om reindrift [§ 4](#), jf. [§ 3](#), eller
2. har foreldre eller besteforeldre som har hatt reindrift som hovednæring, og som
3. inngår i siidaandel eller skal inngå i siidaandel etter beslutning i henhold til [§ 10](#) annet ledd eller lede siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel i henhold til [§§ 11](#) til [15](#).

Den som blir adoptert, får samme rett til reinmerke som om adoptivbarnet hadde vært adoptivforeldrenes egne fødte barn, selv om vedkommende ikke er av samisk ætt.

Den som er gift med noen som er ansvarlig leder for siidaandel, men ikke selv fyller vilkårene i første ledd for reinmerke, har rett til reinmerke. Det samme gjelder samboer som nevnt i [§ 13](#) fjerde ledd.

Overtar en person som nevnt i tredje ledd lederansvaret for siidaandelen, jf. [§ 14](#), har vedkommende rett til reinmerke så lenge vedkommende er ansvarlig leder for en siidaandel. Vedkommendes nye ektefelle eller samboer har ikke rett til reinmerke etter tredje ledd.

Har Reindriftsstyret i henhold til [§ 9](#) tredje ledd gitt en person rett til å eie rein, kan Reindriftsstyret også gi vedkommende rett til reinmerke der dette er nødvendig av hensyn til en velordnet reindrift.

4.1.1 Samisk ætt

Det er kun personer av samisk ætt som har rett til reinmerke. Hva som ligger i vilkåret om å være av samisk ætt fremkommer ikke videre av reindriftsloven eller dets forarbeider. I [forarbeidene til reindriftsloven av 1978](#) ble begrepet *samisk avstamning* brukt. I dag sees ofte kravet om samisk ætt i sammenheng med hvem som kan registrere seg i Sametingets valgmannstall, se sameloven § 2-6.

Vurderingen av samisk ætt er tett knyttet opp mot bestemmelsens øvrige vilkår, og det vil derav ofte ikke være nødvendig å gjøre en isolert vurdering av samisk ætt i henhold til sameloven § 2-6.

Spør om dokumentasjon ved tvil om vilkåret er oppfylt.

4.1.2 Reindrift som hovednæring

For å ha rett til reinmerke stilles det krav til reindrift som hovednæring. Vilket kan oppfylles på en av følgende måter:

- 1) Personen hadde reindrift som hovednæring i samsvar med reindriftsloven av 1978 § 4, jf. § 3 ved ikrafttredelsen av reindriftsloven av 2007.
- 2) Personen har foreldre eller besteforeldre som har hatt reindrift som hovednæring.

Problemstillinger knyttet til vilkåret om reindrift som hovednæring ble drøftet i avklaring fra Landbruks- og matdepartementet i brev av 12. oktober 2018, som er vedlagt som vedlegg 1 i denne veilederen.

Dokumentasjon av reindrift som hovednæring:

Dokumentasjon kan være melding om reindrift, vaktplaner, næringsoppgaver eller annet. Statsforvalter har tilgang til melding om reindrift etter 2003/2004, og det trenger man ikke legge ved. Melding om reindrift er unntatt offentlighet, men kan fås fra Statsarkivet.

Hvis søker er under 18 år må det foreligge fullmakt fra den andre forelderen eller bekreftelse på foreldreansvaret. Se Landbruksdirektoratets nettside: [Fullmakt for søknad om reinmerke](#)

4.1.3 Inngå i siidaandel

Søker må inngå i siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel, se reindriftsloven §§ 10 og 12.

Dokumentasjon siidaandel:

Bekreftelse fra siidaandelsleder på at søker får eie rein i siidaandelen. Ved felles siidaandel må begge ledere bekrefte. Se Landbruksdirektoratets nettside: [Bekreftelse fra siidaandelsleder/ledere](#)

Papirsøknad: Signatur fra leder/lederne.

4.1.4 Andre forhold

Adoptivbarn

Adoptivbarn får samme rett til reinmerke som egenfødte barn.

Dokumentasjon hvis søker er under 18 år:

Fullmakt fra den andre forelderen, eller bekreftelse på foreldreansvar. Fullmaktsskjema er på Landbruksdirektoratets nettside: [Fullmakt for søknad om reinmerke](#)

Siidaandelsleders ektefelle

Den som er gift med noen som er ansvarlig leder for siidaandel, men ikke selv fyller vilkårene i første ledd for reinmerke, har rett til reinmerke. Det samme gjelder samboer som nevnt i reindriftsloven § 13 fjerde ledd. Dette følger av reindriftsloven § 32 tredje ledd.

Hvis en siidaandelsleders ektefelle overtar lederansvaret for siidaandelen, har vedkommende rett til reinmerke så lenge den er ansvarlig leder. Får vedkommende ny ektefelle eller samboer har denne personen ikke rett til reinmerke etter § 32 tredje ledd. Dette følger av reindriftsloven § 32 fjerde ledd.

Dokumentasjon:

Statsforvalteren må vurdere om det skal innhentes dokumentasjon som kan bekrefte opplysningene, og hva slags dokumentasjon som eventuelt skal innhentes fra søker. Slik dokumentasjon kan være bekreftelse fra folkeregisteret på ekteskap/felles adresse og det siste skatteoppgjøret.

Dispensasjon fra Reindriftsstyre

Reindriftsstyret kan dispensere slik at andre som ikke oppfyller kravene etter § 32, likevel kan ha rett til reinmerke, der dette er nødvendig av hensyn til en velordnet reindrift, jf. reindriftsloven § 32 femte ledd, jf. § 9 tredje ledd.

Dokumentasjon:

Vedtak truffet av Reindriftsstyret.

4.2 Søknadens innhold

Det kan søkes om godkjenning av nytt reinmerke, overføring av reinmerke til ny person og overføring av reinmerke til nytt reinbeiteområde.

I skjemaet skal det registreres:

- Navn på søker
- Søkers rett til reinmerke

- Nødvendige bekreftelser, se veilederens punkt 4.1
- Opplysninger om reinmerket med bilder

Dokumenter som skal vedlegges søknaden:

- Fullmaktsskjema til søknad om reinmerke dersom søker er under 18 år
- Bekreftelse på foreldreansvar ved behov
- Bekreftelse på samboerskap ved behov
- Bekreftelse fra siidaandelsleder
- Oversikt over merker som ligger til grunn for søknad

Dokumentasjon på foreldre/besteforeldre med reindrift som hovednæring:

- Melding om reindrift
- Vaktplaner
- Næringsoppgave
- Annen nødvendig dokumentasjon kan ved behov etterspørres.

Dersom søkeren allerede har et merke fra før av, må søknaden inneholde opplysninger om hva søker ønsker å gjøre med eksisterende merke jf. forskrift om reinmerker § 11.

5 OPPNEVNING AV MERKENEMND OG KLAGENEMND

5.1 Oppnevning av regionale merkenemnder

[Reindriftsloven § 37](#) utdypet i [forskrift om reinmerker § 3](#) gir regler for valg av regionale merkenemnder:

Reindriftsloven § 37. Merkenemnd og klagenemnd

I hvert samiske regionale reinbeiteområde velges en merkenemnd på minst tre og høyst fem medlemmer fra ulike reinbeitedistrikter, med personlige varamedlemmer. Medlemmene og varamedlemmene velges av distriktslederne. Statsforvalteren utpeker sekretær for nemnda. Reindriftsstyret oppnevner en klagenemnd

Forskrift om reinmerker § 3. Valg av regionale merkenemnder

For hvert av reinbeiteområdene velger distriktslederne i området en merkenemnd på minst tre og høyst fem medlemmer etter reglene i lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift.

Medlemmer med personlige varamedlemmer velges for en periode på fire år. Valg skal finne sted hvert andre år. Ved førstegangs oppnevning oppnevnes to av medlemmene og varamedlemmene for to år.

Statsforvalteren i det aktuelle reinbeiteområdet skal innkalle distriktslederne til valgmøte. I forkant av møtet skal statsforvalteren innhente begrunnede forslag til medlemmer og personlige varamedlemmer fra distriktsstyrene. Valget gjøres ved stemmegivning og skal protokolleres.

Kun myndige personer som eier rein i det aktuelle reinbeiteområdet kan velges inn som medlemmer av merkenemnden.

Ved valget av medlemmer til merkenemndene skal det vektlegges at medlemmene besitter allsidige merke- og reindriftsfaglige kunnskaper, samt ha kunnskap om slektsforhold i det aktuelle reinbeiteområdet. Det skal søkes å oppnå en rimelig geografisk fordeling fra de ulike reinbeitedistrikter i reinbeiteområdet og en lik representasjon av begge kjønn.

[Forskrift om representasjon av begge kjønn i statlige utvalg, styrer, råd, delegasjoner m.v.](#) gjelder også ved oppnevning av merkenemnd.

Det er viktig at distriktslederne ved oppnevning av nemndsmedlemmene påser at nemndsmedlemmene besitter allsidig merke- og reindriftsfaglige kunnskaper. For å unngå situasjoner hvor nemndsmedlem og dennes vara er inhabile i de samme sakene, er det hensiktsmessig at de ikke har en nær tilknytning til hverandre.

Angående hvor mange av distriktslederne som må være til stede for at distriktsledermøtet til valg av merkenemnd skal være beslutningsdyktig, se avklaring fra Landbruksdirektoratet i brev av 27. februar 2023, som er vedlagt som vedlegg 2 i denne veilederen.

5.2 Oppnevning av klagenemnd for merkesaker

[Reindriftsloven § 37](#) utdypet i [forskrift for reindrift § 4](#) gir regler for oppnevning av klagenemnd for merkesaker:

Forskrift om reinmerker § 4. Oppnevning av klagenemnd for merkesaker

Reindriftsstyret skal oppnevne medlemmer til en klagenemnd for merkesaker etter reglene i lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift. Klagenemnden skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer.

Medlemmer med personlige varamedlemmer oppnevnes for en periode på fire år. Oppnevning skal finne sted hvert andre år. Ved førstegangs oppnevning oppnevnes to av medlemmene og varamedlemmene for to år.

Distriktsledermøtet i hvert reinbeiteområde og Norske Reindriftsamers Landsforbund har forslagsrett til medlemmer og personlige varamedlemmer.

Ved oppnevning av medlemmer til klagenemnda skal det tas hensyn til at medlemmene besitter allsidig merke- og reindriftsfaglige kunnskaper. Det skal søkes å oppnå en rimelig geografisk fordeling fra de ulike reinbeiteområder i landet og en lik representasjon av begge kjønn.

[Forskrift om representasjon av begge kjønn i statlige utvalg, styrever, råd, delegasjoner m.v.](#) gjøres også gjeldende ved oppnevning av klagenemnd for merkesaker.

Ved oppnevning av medlemmer til klagenemnda for merkesaker er det hensiktsmessig at leder og leders personlige varamedlem ikke har en nær tilknytning til hverandre, for å unngå situasjoner hvor de er inhabile i samme sak.

6 SAKSBEHANDLING AV SØKNADEN OM REINMERKE

6.1 Saksbehandlingen før merkenemndsmøte

6.1.1 Foreløpig svar

Dersom det må ventes at det vil ta uforholdsmessig lang tid før en henvendelse kan besvares, skal det sendes foreløpig svar til søker per brev eller e-post, jf. forvaltningsloven § 11 a. I det foreløpige svaret skal det opplyses om dato for neste møte i merkenemnda.

Dersom søker er under 15 år, sendes brev til foresatte. Dersom søker er over 15 år, sendes brev til både søker og eventuelt foresatte/verge.

6.2 Sjekke opplysningene i søknaden

Saksbehandler skal påse at søknaden er fullstendig.

Sjekk at det er valgt riktig forhold for hva søknaden gjelder.

Det er viktig å sjekke om søker har begrunnet valg av reinmerke tilstrekkelig. Hvis manglende begrunnelse, skal det gis en rimelig frist for søkeren til å komme med utdypende begrunnelse for valg av merke.

Det skal gis en rimelig frist for søkeren til å ettersende manglende opplysninger eller dokumentasjon. Hvis de nødvendige opplysningene ikke kommer innenfor fristen, forberedes saken for avvisning i merkenemnda.

6.2.1 En reineier kan kun få ett godkjent reinmerke

En reineier kan kun få godkjent ett reinmerke jf. forskrift om reinmerker § 11. Reineierens eventuelle tidligere registrert merke må slettes før et nytt merke kan godkjennes. I tilfeller hvor søker ønsker å opprette et nytt merke eller overføre eksisterende merke, men allerede har et godkjent reinmerke, må saksbehandler informere om regelverket og avklare om søker ønsker å slette tidligere registrert merke.

Hvis søker samtykker til at sitt tidligere registrerte merke slettes, er det viktig å være oppmerksom på bestemmelsen om bruk av slettede merker, se forskrift om reinmerker § 16.

Hvis søker ikke ønsker å slette sitt eksisterende reinmerke, må søknaden avslås siden en reineier ikke kan ha to merker samtidig.

Mindreårige barn kan være unntatt hovedregelen, se veilederens punkt 8.4.

6.2.2 Opprette et nytt merke

Hvis søknaden gjelder et nytt merke, skal saksbehandler sjekke om det finnes et identisk merke, både i [Merkeregisteret](#) og [Renmärkesregisteret](#).

Vær obs på snittet med bokstavkode d, -d og d-. Det er det samme snittet selv om det er ulike utforminger.

6.2.3 Overføre eksisterende merke

Hvis søknaden gjelder overføring av reinmerke, må du søke det opp, klikke på det og trykke på «*Handlering*». Trykk deretter «*Overfør reinmerke til ny eier eller nytt område*».

Overføring krever samtykke fra den som eier reinmerket.

Merkeregisteret foreslår en beskrivelse av merkesnittene etter at du har valgt språk og dialekt. Sammenlign med søkers beskrivelse av merket og retningslinjene for utforming av merker. Innenfor det samiske reinbeiteområdet har man både lulesamiske, sørsamiske og nordsamiske merketradisjoner med variasjoner innenfor disse. Merkenemndene skal søke å ivareta merketradisjonene ved godkjenning av merker, og må dermed være bevist på riktig bruk av merkestil og språk ved forvaltning av merkesystemet i sitt område.

6.3 Kunngjøring av søknaden

Det følger av [reindriftsloven § 39](#) at «Merkenemnda skal kunngjøre innkomne søknader om reinmerke for lederne i siidaandelene i vedkommende og tilstøtende distrikter. Kunngjøring skal også skje i Sverige og Finland.» Det er Statsforvalteren som på vegne av merkenemnda sender søknaden på høring til alle distrikter i området, siidaandelsledere i vedkommende og tilstøtende distrikter, Sametinget i Sverige og Paliskuntain Yhdistys i Finland. I noen tilfeller er det nødvendig å sende søknaden til andre Statsforvalterembetene for videresending til berørte distrikter. Ta hensyn til forsinkelser fra de andre embetene. Husk å legg høringsdokumentet som vedlegg. Det skal gis en frist på 2 måneder på å komme med uttalelser om søknaden, jf. [forskrift om reinmerker § 8](#). Når uttalelser har kommet inn, vurderer statsforvalteren disse og lager en innstilling til merkenemnda.

Statsforvalteren sender omsøkte merker samlet på høring etter 1. januar og 1. juni. Søknader må være sendt inn før 1. januar eller 1. juni for å komme med i høringen. I områder med få søknader kan statsforvalteren vurdere å sende søknadene på høring fortløpende.

Eventuelle uttalelser/protester/merknader til merkesøknaden, må disse legges frem for søker til uttalelse.

6.4 Saksfremlegg

Et reinmerke består av en kombinasjon av forskjellige snitt i begge ører - hovedsnitt og bisnitt. De forskjellige snittene er utviklet over lang tid, og kombinasjoner av snitt følger et bestemt mønster (merkesystem). Det er lokale tradisjoner og varianter. Utformingen av det enkelte reinmerket er knyttet nært opp mot familietradisjoner og familietilhørighet.

Etter at høringsfristen er gått ut, må saksbehandler vurdere om merket er utformet på en slik måte at det kan godkjennes til bruk. Alle reinmerker må utformes etter gjeldende retningslinjer for utforming av reinmerker for det reinbeiteområdet der merket skal brukes. Se veilederens punkt 2.1.3

Saksbehandler skriver så saksfremlegg til merkenemnd. Et saksfremlegg til søknad om reinmerke vil inneholde forslag til vedtak med begrunnelse, om saken og høringen av søknaden, grunnlaget for avgjørelsen, Statsforvalteren sin vurdering og konklusjon.

6.5 Beslutningsdyktighet

Forskrift om reinmerker § 11. Beslutningsdyktighet

Vedtak i regionale merkenemnder og klagenemnd for merkesaker er gyldig med simpelt flertall. Ved stemmelikhet har nemndleder dobbeltstemme.

Hvis et medlem er inhabil eller melder frafall, skal personlig varamedlem delta i saksbehandlingen. Hvis dette ikke lar seg gjøre og saken ikke kan utsettes, er nemnda likevel beslutningsdyktig når:

- a. nemnda består av tre medlemmer og to av medlemmene er til stede, eller
- b. nemnda består av fem medlemmer og minst tre av medlemmene er til stede.

Dersom et nemndsmedlem er inhabil eller melder frafall, skal personlig varamedlem delta i saksbehandlingen. Hvis personlig vara ikke kan delta i saksbehandlingen, må det gjøres en skjønnsmessig vurdering om «saken ikke kan utsettes» jf. forskriftens § 6 andre ledd.

Dersom vara ikke kan delta og saken ikke kan utsettes, er nemnda likevel beslutningsdyktig når enten nemnda består av tre medlemmer og to av medlemmene er til stede, eller nemnda består av fem medlemmer og minst tre av medlemmene er til stede.

Dette gjelder også selv om det er leder og leders personlige varamedlem som ikke kan delta i behandlingen.

Hvis både leder og varamedlemmet er inhabile, vil det kunne være hensiktsmessig at nemnda oppnevner en fungerende leder, da inhabiliteten vil gjøre at nemnda ikke er beslutningsdyktig til å behandle den konkrete saken resten av perioden som lederen og varamedlemmet er oppnevnt.

6.6 Behandling i merkenemnda

Reindriftsloven § 38. Registrering og sletting av merke

Alle reinmerker skal godkjennes av merkenemnda før de tas i bruk i det regionale reinbeiteområdet. Godkjente reinmerker i det regionale reinbeiteområdet registreres hos Landbruksdirektoratet. Reinmerket skal ha en slik form at forveksling eller misbruk ikke kan finne sted. Merkenemnda skal, under ivaretagelse av hensynet til velordnet reindrift, søke å bevare tradisjonell bruk og utforming av reinmerker, blant annet skal tradisjonelle familiemerker søkes bevart for familien.

(...)

Forskrift om reinmerker § 12. Utforming og gjennomføring av merking

Et reinmerke skal være utformet i samsvar med tradisjonell bruk og utforming av reinmerker.

Identiske merker tillates ikke. Unntak gjelder for identiske merker som er godkjent før ikrafttredelsen av denne forskriften.

Ved godkjenning av nye merker skal merkenemnda påse at merket er i samsvar med samisk merketradisjon og historisk familietilknytning. Merkenemnda skal påse at merket ikke har så mange snitt at det ikke er dyrevelferdsmessig forsvarlig.

Merking skal skje under forsvarlige vær- og temperaturforhold og slik at dyret ikke utsettes for unødige lidelser. Det er ikke tillatt å skjære mer enn en tredjedel av øret.

Det er merkenemnda som avgjør søknaden om reinmerke. Merkenemnden skal vurdere habilitet. Videre skal det vurderes både om søknaden kan tas under behandling, om vedkommende har rett til å ha et reinmerke og om utformingen av merket er i tråd med reindriftsloven § 38, herunder de regionale retningslinjene for utforming av reinmerker. Merkenemnda skal, under ivaretagelse av hensynet til

velordnet reindrift, søke å bevare tradisjonell bruk og utforming av reinmerker, blant annet skal tradisjonelle familiemerker søkes bevart for familien.

Merkenemnda avgjør om søknaden om reinmerket innvilges eller avslås, og det er ulik saksgang i den videre saksbehandlingen ut ifra merkenemndas avgjørelse.

6.7 Saksgangen ved avslag

Ved avslag på søknaden om reinmerke i merkenemnda, skal partene underrettes om vedtaket så snart som mulig iht. forvaltningsloven § 27. Søker kan klage på avslag i tråd med forvaltningsloven kapittel 6 og reindriftsloven § 39 andre ledd. Fristen for å klage på vedtak om avslag er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part, se forskrift om reinmerker § 9 andre ledd.

Se veilederens kapittel 7 om saksgangen ved klagebehandling.

6.8 Saksgangen ved godkjenning

Ved innvilgelse av søknaden om reinmerke i merkenemnda, skal partene underrettes om vedtaket så snart som mulig iht. forvaltningsloven § 27. Merkenemndas avgjørelse av søknaden skal kunngjøres etter reindriftsloven § 39 og forskrift om reinmerker § 8. Opplys partene i vedtaksbrevet at vedtaket vil kunngjøres dersom søknaden er innvilget. Fristen for å klage på vedtak om innvilgelse er to måneder fra vedtakstidspunktet jf. forskrift om reinmerker § 9 første ledd. Se veilederens kapittel 7 om saksgangen ved klagebehandling.

Hvis innvilgelsen av reinmerket ikke påklages innen klagefristens utgang, skal saksbehandler registrere merket i tråd med forskrift om reinmerke § 10.

Landbruksdirektoratet har utarbeidet «Rutinebeskrivelse for statsforvalter Nytt merkeregister» som er en veileder til fagsystemet.

Endre status på merket til «registrert» i merkeregisteret etter at kunngjøringsfristen er gått ut, gitt at ingen har klaget. Etter forskrift om reinmerker § 10 første ledd andre setning regnes et reinmerke som godkjent når merke innehaver har mottatt et registreringsdokument av statsforvalteren.

6.9 Dokumentere saksbehandling

Saksbehandlingen skal dokumenteres i Elements.

Følgende dokumenter skal ligge i saken:

Før møte i merkenemnda:

- Søknad og ev. vedlegg
- Foreløpig svar med opplysninger om neste møte i merkenemnda
- Saksfremlegg til merkenemnd

Etter møte i merkenemnda:

- Saksprotokoll
- Melding om vedtak til søker og parter i saken
- Registreringsbrev for reinmerke

7 SAKSGANGEN VED KLAGEBEHANDLING

7.1 Klagefrist

Merkenemndas avgjørelse kan påklages til klagenemnda jf. reindriftsloven § 39 andre ledd. Søker kan klage på avslag på søknaden om reinmerke. Vedtak om tildeling av merke kan påklages av andre enn søker.

Fristen for å klage på vedtak om innvilgelse er to måneder fra vedtakstidspunktet, og tre ukers frist fra tidspunkt om underretning om vedtaket er kommet fram til vedkommende part, jf. forskrift om reinmerker § 9 og forvaltningsloven § 28.

Klagen skal fremmes skriftlig og sendes til statsforvalteren til søkerens reinbeiteområde.

Hvis saksbehandler vet at det vil ta mer enn en måned fra klagen er mottatt til klager får svar, skal det sendes foreløpig svar, jf. forvaltningsloven § 11 a.

I foreløpig svar skal det informeres om når statsforvalteren forventer å kunne svare på klagen, og gjerne hvorfor behandlingen tar lengre tid. Hvis det blir ytterligere forsinkelse, skal det sendes forsinkelsesmelding.

7.2 Saksgangen i en klagesak

Statsforvalteren behandler klagesaken og fremmer den for merkenemnda.

Alle sider ved en sak kan vurderes på nytt ved behandling av klagen, og klagers anførsler må kommenteres og besvares.

Hvis klagen kan tas under behandling, er det viktig å påse at alle parter i saken får uttale seg om nye opplysninger i saken. Hvis en annen søker klager på vedtaket må klagen legges frem for uttalelse til søker. Hvis søker kommer med nye opplysninger i klagesaken, må statsforvalteren vurdere om opplysningene skal fremlegges for klager. Gi rimelig frist til motparten å uttale seg.

Dersom Statsforvalter foreslår å ta klagen til følge/delvis til følge, skriver du et forslag til vedtak. Et vedtak i merkenemnda om å ta klagen helt eller delvis til følge, blir et nytt enkeltvedtak som kan påklages.

Hvis klagen ikke tas til følge av merkenemnda, skal saksbehandler sende merkenemndas klagebehandling med alle saksdokumenter til Landbruksdirektoratet, som forbereder saker for klagenemnda. Klagenemnda for merkesaker er klageorgan for merkesaker og fatter endelig vedtak.

7.3 Saksbehandling i klagenemnd for merkesaker

Klagenemnd for merkesaker (klageinstansen) kan stadfeste merkenemndas vedtak, treffe nytt vedtak i saken eller oppheve vedtaket og sende saken tilbake til merkenemnda for helt eller delvis ny behandling.

For klagenemndens beslutningsdyktighet, se veilederens punkt 6.5.

Dersom klagenemnda stadfester merkenemndas vedtak eller treffer nytt vedtak i saken, er dette endelig, og vedtaket kan ikke påklages. Vedtaket kan likevel bringes inn for Sivilombudet, eller man kan reise søksmål, for å få vedtaket prøvd ved domstol.

Hvis klagenemnda opphever vedtaket, og sender saken tilbake til merkenemnda for ny behandling, og merkenemnda fatter nytt vedtak i saken, er det et enkeltvedtak som kan påklages.

Det skal stå i vedtaket om det er et endelig vedtak, eller om det kan påklages.

7.4 Registrering av merke

Hvis reinmerket blir innvilget ved behandling i klagenemnda, skal statsforvalteren registrere reinmerket i tråd med reindriftsloven § 38 og forskrift om reinmerker § 10 andre ledd (Mearka).

Landbruksdirektoratet har utarbeidet «Rutinebeskrivelse for statsforvalter Nytt merkeregister» som er en veileder til fagsystemet.

8 SLETNING AV REINMERKE

Ved sletning av reinmerker er det viktig å merke seg at ordlyden i reindriftsloven § 38 tredje til sjette ledd og forskrift om reinmerker kapittel 5 varierer mellom «skal» og «kan». Der ordlyden er «skal», betyr det at dette er et lovkrav. Der det står «kan» så er det opp til merkenemndas skjønn om reinmerket skal slettes.

Reindriftsloven § 38 (tredje til sjette ledd)

(...)

Et registrert reinmerke skal slettes når merke innehaveren avgår ved døden uten å etterlate seg rein som sammen med merket overtas av ektefelle eller arving.

Dersom et reinmerke ikke har vært i bruk de siste 4 år, kan merkenemnda slette merket.

Dersom et registrert reinmerke har en slik form at forveksling eller misbruk kan finne sted, kan merkenemnda slette merket.

Med reindriftsstyrets godkjenning kan merkenemnda vedta utfyllende retningslinjer for utforming av merker mv.

8.1 Sletting av merke ved innehavers død

Reindriftsloven § 38 tredje ledd, og forskrift for reinmerker § 13 regulerer sletting av merke ved merke innehavers død.

Forskrift for reinmerker § 13. Sletting og overføring av merke ved merke innehavers død

Ved merke innehavers død kan avdødes reinmerke brukes av dødsboet så lenge dette står uskiftet.

Dersom ektefelle eller annen arving ikke har søkt om å overta merket innen seks måneder etter at dødsboet er skiftet skal merket slettes.

Dersom merkenemnda ikke mottar melding om overføring, skal nemnda varsle merke innehavers arvinger om mulig sletting av merket med to måneders frist for uttalelse.

Overføring av reinmerke etter merke innehavers død skal kunngjøres etter denne forskrift § 8.

Sletting av reinmerker, prosedyre med høring og overføring av reinmerker på dødsboskifte ble drøftet i avklaring fra Landbruksdirektoratet i brev av 28. juni 2018 samt 26. april 2019, som er vedlagt som vedlegg 3 og vedlegg 4 i veilederen.

8.2 Sletting av merke som ikke er i bruk

Bestemmelsene i reindriftsloven § 38 fjerde ledd, og forskrift for reinmerker § 14 regulerer sletting av merke som ikke er i bruk.

Forskrift for reinmerker § 14. Sletting av merke som ikke er i bruk

Merkenemnda kan slette merker fra merkeregisteret etter i [lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift](#) dersom merket ikke har vært i bruk de siste fire årene.

Merkenemnda skal varsle merke innehaver om mulig sletting av merket ett år før vedtak om sletting treffes.

8.3 Sletting av merke ved fare for forveksling eller misbruk av merket

Reindriftsloven § 38 femte ledd, og forskrift for reinmerker § 15 regulerer sletting av merke ved fare for forveksling eller misbruk av merket

Forskrift for reinmerker § 15. Sletting av merke ved fare for forveksling eller misbruk av merket

Merkenemnda kan slette merker fra merkeregisteret etter reglene i [lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift](#) dersom de har en slik form at det er fare for forveksling eller misbruk av merket.

Merkenemnda skal varsle merke innehaver om mulig sletting av merket med to måneders frist for uttalelse. Merke innehaver skal gis mulighet til å søke om å få godkjent et annet reinmerke før eksisterende merke slettes.

Send et varsel til merke innehaver om mulig sletting av merket med 2 måneders frist for uttalelse. Gi han eller henne mulighet til å søke om å få godkjent et annet reinmerke før eksisterende merke slettes.

8.4 Sletting av merke dersom merke innehaver har to merker

Hovedregelen er at man kun kan ha et reinmerke. Dersom en person som allerede har et merke får registrert et nytt merke, må det i vedtaket komme fram hvordan det gamle merket skal følges opp.

Unntak: mindreårige barn dersom foreldrene ikke lever sammen, for eksempel etter separasjon, skilsmisse eller opphør av samboerskap. Etter fylte 18 år kan kun ett av merkene beholdes. Se reindriftsloven § 10 tredje ledd og forskrift om reinmerker § 11 andre ledd.

8.5 Om bruk av slettede merker

Forskrift for reinmerker § 16. Bruk av slettede merker

Et reinmerke som er slettet fra merkeregisteret kan ikke godkjennes eller registreres på nytt de første fem år etter sletting. I særlige tilfeller kan merkenemnda dispensere fra denne femårsperioden.

Det skal ikke merkes nye rein med et merke som er slettet. Etter femårsperioden er over skal gjenværende rein i det slettede merket slaktes.

Det slettede merket skal være synlig i merkeregisteret i hele femårsperioden.

VEDLEGG 1 – Avklaring fra Landbruks- og matdepartementet 12.10.18

DET KONGELIGE LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Landbruksdirektoratet
Postboks 8140 Dep
0033 OSLO
NORWAY

Deres ref
17/43525

Vår ref
15/533-5

Dato
12. oktober 2018

Avklaring av problemstillinger knyttet til reindriftsloven § 32 - Registrering av reinmerker

Vi viser til Landbruksdirektoratets brev av 27. april 2018, samt tidligere korrespondanse.

I brevet foretar Landbruksdirektoratet en god gjennomgang av spørsmålene knyttet til begrepet reindrift som hovednæring.

Når det gjelder 1933-loven, skriver dere blant annet dette:

"Etter Landbruksdirektoratets syn ligger det noe mer i dette begrepet, enn at vedkommende har tilhørt reindriftssamisk familie og deltatt i arbeidet med reinen."

Og avslutningsvis:

"Ved vurderingen av hvorvidt noen har hatt reindrift som hovednæring etter 1933-loven vil Landbruksdirektoratet ta utgangspunkt i plikten til å levere melding om reindrift for dem som hadde reindrift som hovednæring, jf. § 11. Det betyr at søkers foreldre eller besteforeldre i utgangspunktet må ha levert melding om reindrift etter 1933-loven for å bli ansett for å ha reindrift som hovednæring.

Etter Landbruksdirektoratets syn skal det særegne omstendigheter til for å kunne anse noen som ikke leverte slik melding for å ha hatt reindrift som hovednæring. I tilfeller der noen har

vært oppført på sine foreldres melding om reindrift, må vurderingen gjøres konkret i den enkelte sak. Momenter som reintall, arbeidsoppgaver i siidaen, antall år som vedkommende har vært oppført på andres melding om reindrift i myndighetsalder og eventuelt ansettelsesforhold i andre yrker, er en del av helhetsvurderingen."

Dette er departementet enig i.

Når det gjelder 1978-loven, skriver dere:

"Slik Landbruksdirektoratet forstår forarbeidene, er det ikke tilstrekkelig for å konstatere reindrift som hovednæring, at personen har vokst opp i en reindriftssamisk familie og deltatt i arbeidet med reindriften sammen med familien. En reineier kan som hovedregel regnes for å ha hatt reindrift som hovednæring hvis han eller hun hadde egen driftsenhet etter 1978-loven. Det kan heller ikke utelukkes at også enkelte reineiere uten driftsenhet har hatt reindrift som hovednæring etter 1978-loven, jf. uttalelse i Ot. prp. nr. 25. Det er imidlertid en forutsetning at reineieren har vært oppført på noens melding om reindrift.

Meldinger om reindrift etter 1978-loven er mye mindre detaljert enn meldinger etter 1933-loven. Blant annet er det vanskelig å finne noen opplysninger om reineierens rolle i driftsenheten basert utelukkende på melding om reindrift. Momenter som antall rein som er ført opp på reineieren i meldingen, fordeling av arbeidsoppgaver i siidaen, opplysninger fra næringsoppgaver og selvangivelser (hvis tilgjengelig), samt ansettelsesforhold i andre yrker kan være til hjelp i vurderingen om vedkommende har hatt reindrift som hovednæring etter 1978-loven."

Dette er vi også enig i.

Generelt innebærer dette at det vil måtte utøves et skjønn basert på opplysninger som kan være mer eller mindre lett tilgjengelige. Det er viktig at behovet for å få en så sikker konklusjon som mulig sammenholdes med en ressursbruk som framstår som fornuftig.

Med hilsen

Anne Marie Glosli
Ekspedisjonssjef

Tor Hjalmar Kjøllesdal
fung. avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

VEDLEGG 2 – Avklaring fra Landbruksdirektoratet 27.02.23

Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Postboks 700
9815 VADSØ

Vår dato: 27.02.2023
Vår referanse: 23/4418 - 2
Deres dato:
Deres referanse:

Svar på henvendelse om avklaring om valg av merkenemnder

Landbruksdirektoratet viser til møte med Statsforvalteren i Troms og Finnmark v/Anne Merete Sara Gaup og Marie Louise Øverli Hamrell fredag 24. februar 2023, samt brev av 20. januar 2023.

I brevet ber dere om avklaringer og tolkninger av uklarheter i forskrift om reinmerker FOR-2022-08-29-1504 (merkeforskriften).

Vi forstod i samtalen at de muntlige avklaringene var oppklarende og det gjenstod en avklaring om når distriktsledermøte er beslutningsdyktig som dere ba om en skriftlig redegjørelse på.

I merkeforskriften § 3 er det bestemt at distriktslederne i hvert reinbeiteområde velger merkenemd på minst tre og høyst fem medlemmer. Statsforvalteren i reinbeiteområde skal innkalle distriktslederne til valgmøte. I forkant av møte skal statsforvalteren innhente begrunnede forslag til medlemmer og personlige varamedlemmer fra distriktsstyrene. Valget gjøres ved stemmegivning og skal protokolleres.

Bestemmelsen regulerer ikke hvor mange av distriktslederne som må være tilstede for at distriktsledermøte skal være beslutningsdyktig. Spørsmålet er om dette møte kan sammenlignes med distriktsstyremøte som krever at mer enn halvparten må være tilstede for at styret er beslutningsdyktig.

Valg av medlemmer til merkenemd er et valgmøte og Landbruksdirektoratet kan ikke se at et valgmøte kan sammenlignes med distriktsstyremøte.

Landbruksdirektoratet legger derfor til grunn at så lenge prosessen med innhenting av forslag, innkalling etc. følger regelverket, så er valget gyldig med de medlemmene som avgir stemmer.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Hildegun Thomassen
fungerende seksjonssjef

Widar Skogan
direktør

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:

Statsforvalteren i Troms og
Finnmark

Postboks 700

9815 VADSØ

VEDLEGG 3 – Avklaring fra Landbruksdirektoratet 28.06.18

Fylkesmannen i Finnmark
Statens hus
9815 VADSØ

Vår dato: 28.06.2018

Vår referanse: 17/43525 - 8

Deres dato:

Deres referanse:

Endring av praksis i merkenemndene - sletting av reinmerker, prosedyre med høring og overføring av reinmerker på dødsboskifte

Landbruksdirektoratet og Klagenemnda i merkesaker (Klagenemnda) ønsker å presisere reglene i reindriftsloven (reintl.) § 38 og forvaltningsloven (fvl.) § 17.

Vi ser behovet for å få en lik forståelse av regelverket i alle merkenemndene. I dette brevet vil vi derfor beskrive problemstillinger knyttet til noe av praksisen i reinmerkesaker og samtidig avklare regelverket i disse sakene.

Sletting av reinmerker

Reglene om sletting av reinmerker finnes i reintl. § 38 tredje til femte ledd. § 38 femte ledd gjelder sletting av merker der det foreligger fare for forveksling eller misbruk, og vil ikke bli behandlet i dette notatet.

Sletting der merke innehaveren dør

I henhold til reintl. § 38 tredje ledd, **skal** et reinmerke slettes når merke innehaveren dør uten å etterlate seg rein som sammen med merket overtas av ektefelle eller arving. Bestemmelsen tilsvarer § 8 tredje ledd i forskrift om merking m.v. av tamrein fra 1984, som nå er opphevet. Landbruksdirektoratet har ikke funnet holdepunkter på at reintl. § 38 tredje ledd skal forstås på annen måte enn forskriftens § 8 tredje ledd.

Landbruksdirektoratet har opplevd det som vanlig at et reinmerke overtas av en arving uten at det finnes rein i merket, eventuelt at reinen overtas av en annen arving eller fordeles forholdsmessig arvingene imellom. Merkenemndene har i slike saker godkjent merkesøknad fra en arving som har fått overtatt merket på skifte.

Direktoratet og Klagenemnda mener at denne praksisen er i strid med reintl. § 38 tredje ledd, og bør endres. Reintl. § 38 tredje ledd er en «skal»-bestemmelse, slik at merkenemnda ikke kan godkjenne overføring av merket etter avdøde uten at reinen samtidig overtas av den som har fått tildelt merket.

Sletting av merke som ikke er i bruk

I henhold til reintl. § 38 fjerde ledd, **kan** et reinmerke slettes hvis det ikke har vært i bruk de siste 4 år. I

Ot. prp. nr. 25 (2006-2007) på side 60 er det sagt følgende: «Ved avveiningen av om merket skal slettes, bør det foretas en vurdering av hensynet til en velordnet reindrift og merkeinnehavers behov for å inneha reinmerket. Ved å utforme bestemmelsen som en kan- bestemmelse, ivaretar man lagt på vei de hensyn som ligger bak lovutvalgets forslag om å kunne stille reinmerket i bero» (jf utvalgets forslag i NOU 2001:35).

Landbruksdirektoratet forstår bestemmelsen slik, at sak om sletting av merker som ikke har vært i bruk de siste 4 år skal forelegges merkenemnda for vurdering etter at perioden er utløpt. Merkenemnda kan da velge å slette merke eller la det fortsatt være registrert.

Flere av merkenemnder har opplyst om at sletting av merker ikke er en prioritert oppgave, slik at det ofte ikke gjøres i henhold til gjeldende regelverk. Saker om sletting av reinmerke blir derfor ikke fremlagt for merkenemndene i henhold til reinv. § 38 fjerde ledd. Etter Landbruksdirektoratets syn kan slik praksis stride mot hensynene i bestemmelsen og hensynet til velordnet reindrift.

Direktoratet og Klagenemnda mener at merkenemndene skal vurdere om et merke skal slettes når det ikke har vært i bruk de siste 4 år. Merkenemndene må samtidig gi en begrunnelse på hvorfor merket slettes/ikke slettes.

Behandling av søknader om merke som er utlodnet ved dødsboskifte

I Klagenemndas møte den 30. august 2017 var det meldt opp flere saker til behandling, der overføring av reinmerke skjedde som følge av privat eller offentlig skifte av dødsbo. Klagerne anførte blant annet at merket skulle overføres til en annen person, enn den som fikk merket utlodnet til seg som følge av skifte.

Under behandling av klagen kom klagenemnda til at sakene måtte utsettes, og ba Landbruksdirektoratet å avklare forholdet mellom skiftelovens regler om utlodning og reindriftslovens kapittel 5, samt merkenemndas utfyllende retningslinjer for utforming av reinmerker. Klagenemnda uttrykte bekymring for at overføring av reinmerke på skiftet kunne få konsekvenser for merkesystemet i den aktuelle siidaen, distriktet eller reinbeiteområdet.

I Rt. 2011 s. 1180 kom Høyesterett frem til at i situasjoner der flere arvinger oppfyller krav for å kunne overta siidaandel, rein og reinmerke etter avdøde, må spørsmål om hvem som får overta, avgjøres etter skiftelovens regler. Dette kan gjøres både ved avtale mellom arvinger under privat skifte, eller av skifteretten under offentlig skifte.

Skifterettens avgjørelse, testament eller avtale mellom arvinger om hvem som får overtatt et reinmerke er imidlertid ikke tilstrekkelig til at arvingen skal kunne overta reinmerket etter avdøde. Verken skifteretten, arvelater eller arvinger har hjemmel til å avgjøre at noen har rett til reinmerke etter reindriftslovens regler. Etter at det er foretatt dødsboskifte, må den som har fått arvet reinmerket etter avdøde søke merkenemnda om godkjenning av merkeoverføringen etter reinv. § 38.

Landbruksdirektoratet mener at overføring av reinmerker på dødsboskifte i enkelte tilfeller kan føre til uheldige konsekvenser for merkesystemet i den aktuelle siidaen, distriktet eller reinbeiteområdet. Landbruksdirektoratet viser her til reinv. § 38 første ledd og uttalelser i NOU 2001:35 i punkt 9.4.2.

I henhold til reinv. § 38 skal reinmerket ha en slik form at forveksling eller misbruk ikke kan finne sted. Merkenemnda skal i sin saksbehandling blant annet ivareta hensyn til velordnet reindrift og søke å bevare tradisjonell bruk og utforming av reinmerker. Tradisjonelle familiemerker skal søkes bevart for familien. I NOU 2001:35 punkt 9.4.2 er dette ytterligere presisert.

Merkenemndene for Vest-Finnmark og Øst-Finnmark har i tillegg vedtatt utfyllende retningslinjer for utforming av merker mv. etter reinv. § 38 sjette ledd, og fått dem godkjent av Reindriftsstyret. I disse retningslinjenes punkt 4 er det oppstilt grunnprinsipp for behandling av søknader om reinmerker, som merkenemndene er bundet av.

På bakgrunn av det ovennevnte mener Landbruksdirektoratet og Klagenemnda at søknader om reinmerke som søker har fått tildelt på dødsboskifte, må behandles av merkenemndene som en vanlig søknad om reinmerke etter reglene i reindriftslovens kapittel 5. Merkenemndene er bundet av kjennelsen, testamentet

eller avtalen med hensyn til hvem som kan søke om reinmerke etter avdøde. Merkenemndene kan derfor ikke tildele merket til andre arvinger, men kan nekte søker å overta reinmerke på bakgrunn av reindriftsfaglige vurderinger, jf. reinnl. §§ 32 og 38, samt utfyllende retningslinjer der slike finnes. Det er ikke tilstrekkelig at merkenemnda baserer sitt vedtak på henvisning til skifterettens kjennelse, testament eller avtale mellom arvinger.

Foreleggelse av høringsuttalelser for merkesøkeren

Landbruksdirektoratet har fått opplysninger om praksisen i merkenemndene når søknad om reinmerke sendes på høring etter reinnl. § 39 første ledd. Praksisen har i mange år vært slik at høringsuttalelser ikke forelegges søker før søknaden blir behandlet i merkenemnda. Søkerens første mulighet til å imøtegå høringsuttalelsen kommer derfor først i klageomgangen.

Forvaltningslovens § 17 stadfester undersøkelses- og opplysningsplikt for forvaltningsorganet før et enkeltvedtak treffes. I henhold til bestemmelsens annet ledd skal opplysninger om en part eller den virksomheten han driver eller planlegger, forelegges parten til uttalelse.

I Ot. prp. nr. 3 (1976-1977) på s. 73 er det uttalt at «annet ledd kommer til anvendelse når forvaltningsorganet mottar opplysninger om en part, hans virksomhet eller det tiltak m.m. som han planlegger, og som ikke bekreftes av framstilling som parten selv har gitt eller har kontrollert i anledning av saken. Det kan for eksempel dreie seg om opplysninger hentet fra et offentlig register eller opplysninger gitt av andre parter eller vitner. ...

Når disse tilfelle er skilt ut for særbehandling, har det sammenheng med at partene i særlig grad vil reagere på feil eller mangler ved opplysninger som direkte gjelder dem selv. Dessuten har man her med opplysninger å gjøre som parten har særlige forutsetninger for å uttale seg om.

De opplysninger parten etter denne bestemmelse skal kunne kontrollere, kan forelegges ham i forhåndsvarsel etter § 16. Plikten etter annet ledd gjelder imidlertid selv om forhåndsvarsel tidligere er gitt eller det ikke foreligger plikt til forhåndsvarsel».

I mange tilfeller vil uttalelsene i høringsrunden være i strid mot opplysninger som søker selv gir i søknaden. For eksempel, kan uttalelsen i høringsrunden gå ut på at søker ikke har rett til reinmerke, selv om søker mener at han eller hun har slik rett. Hvis søker får forelagt uttalelsen før vedtaket treffes, får søker mulighet til å imøtegå uttalelsen og skaffe nødvendig dokumentasjon som viser at han eller hun har rett til reinmerke. Manglende foreleggelse av høringsuttalelser for søker før vedtaket treffes kan i verste fall føre til ugyldige vedtak.

Landbruksdirektoratet og Klagenemnda mener at endring av praksis ved at merkenemndene forelegger uttalelser fra høringsrunden for søker før vedtaket treffes, kan redusere antall klager og følgelig saksbehandlingstiden i merkesaker. Vi ber derfor om at merkenemndene endrer sin praksis i henhold til dette.

Med hilsen

for Landbruksdirektoratet

Asbjørn Kulseng
fung. seksjonssjef

Elena Guttormsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:

Fylkesmannen i Finnmark	Statens hus	9815	VADSØ
Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	BODØ
Fylkesmannen i Troms	Postboks 6105	9291	TROMSØ
Fylkesmannen i Trøndelag	Pb 2600	7734	STEINKJER

VEDLEGG 4 – Avklaring fra Landbruksdirektoratet 26.04.19

Fylkesmannen i Troms og Finnmark
Statens hus
9815 VADSØ

Vår dato: 26.04.2019
Vår referanse: 17/43525 - 13
Deres dato: 21.11.2018
Deres referanse: 2018/235

Uttalelse til vårt brev vedrørende sletting, høring, overføring av reinmerker på dødsboskifte

Landbruksdirektoratet viser til deres brev av 20. november 2018, der Merkenemnda for Troms gir innspill til vår uttalelse i brev av 28. juni 2018.

Oversettelse av bestemmelsen til samisk

Merkenemnda ber først om å få reinl. § 38 tredje ledd oversatt til samisk for å få en bedre forståelse av hva bestemmelsen betyr. Reindriftsloven finnes ikke i offisiell samisk versjon på Lovdata, men det foreligger en uoffisiell oversettelse av loven som finnes her:

<https://www.regjeringen.no/se/dokumenter/boazodoallolahka-/id475631/>

I oversettelsen lyder reinl. § 38 tredje ledd slik: «*Sisačálihuvvon mearka galgá sihkkjuvvot go mearkaeaggát jápmá ja jus sus eai báze bohccot mat ovttas mearkkain jorret beallelašžii dahje árbolažžii*». Vi kan ikke se at den samiske oversettelsen gir bestemmelsen i reinl. § 38 tredje ledd en annen betydning enn den norske versjonen.

Forhold til arverettslige regler og sedvaner

Merkenemnda stiller spørsmål ved hvordan vår tolkning av bestemmelsen går overens med arveloven og dens prinsipper, og påpeker at fordeling av arv i samisk reindrift følger andre prinsipper enn det norske storsamfunnet.

Vi viser til vårt brev av 28. juni 2018, der vi har tatt stilling til forholdet mellom arverettslige regler og reindriftslovens kapittel V. Merkenemnda har ikke myndighet til å ta stilling til arverettslige spørsmål, da dette er forbeholdt skifteretten/bobestyrer. En arving som overtar et reinmerke etter dødsboskifte har derfor ikke en garanti for at han skal kunne beholde merket,

hvis reglene i reindrifftsloven er til hinder for det. Vi har flere eksempler i annet lovverk, der spesiallovgivningen setter skranker for å kunne nyttiggjøre seg arv, blant annet jordlova. Vi kan derfor ikke se at regelen i reinl. § 38 tredje ledd er i strid med arverettslige regler i norsk rett.

Vi kan heller ikke se at regelen strider mot en etablert samisk sedvane. Den samiske sedvanen går ut på at arvingene bestemmer fordeling av reinflokk mv annerledes enn det som er vanlig for andre i det norske samfunnet. Fordelingen av arv har imidlertid ingen sammenheng med den reindriftsfaglige vurderingen som merkenemnda skal gjøre ved godkjenning av søknad om nytt reinmerke.

Henvisningen til NOU 2001:35

Dere viser til NOU 2001:35 kapittel 11.7.7 og kapittel 12.7.7, der det er brukt en annen formulering enn i reinl. § 38 tredje ledd. Vi vil påpeke at en NOU er kun et forslag til endringer i lovverk, som gjøres av et lovutvalg. Den endelige formuleringen av en lovbestemmelse utarbeides senere, og vurderingene knyttet til formuleringen fremkommer i en Ot. prp. I dette tilfelle har lovgiver valgt en annen formulering i loven, enn det som var foreslått i NOU 2001:35. Vurderingene som er knyttet til formuleringen foreslått i NOU kan derfor ikke brukes som tolkningsmomenter ved tolkningen av ordlyden i reinl. § 38 tredje ledd.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Asbjørn Kulseng
seksjonssjef

Elena Guttormsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:

Fylkesmannen i Troms og
Finnmark

Statens hus

9815 VADSØ

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Innspurten 11D, 0663 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no
